

ΣΧΕΔΙΑ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟ ΛΟΓΟ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Κυριακή Παπαδοπούλου

Νηπιαγωγός ΠΕ60.5, Εκπαιδεύτρια ενηλίκων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρακάτω έρευνα σκοπεύει να αναδείξει τη σημασία των παιδαγωγικών παρεμβάσεων σε μαθητές με προβλήματα προφορικού λόγου και ανάγνωσης. Η παρέμβαση θα διεξαχθεί σε παιδί δημοτικού και μπορεί να προσαρμοστεί σε οποιοδήποτε παιδί ανάλογα με τις ανάγκες του. Στηρίζεται στο Πλαίσιο του Αναλυτικού προγράμματος ειδικής αγωγής (Π.Α.Π.Ε.Α) και του Πειραματικού Αναλυτικού Προγράμματος των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών (Π.Α.Π.Ε.Μ.Δ.), αναπτύσσοντας ευέλικτες καινοτόμες δραστηριότητες μαθησιακής ετοιμότητας συνδεδεμένες με τη φωνολογική ενημερότητα.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΑΙΔΙΟΥ Α

Το παιδί είναι κορίτσι, ηλικίας 9 ετών, φοιτά στην Γ' Δημοτικού και τα στοιχεία αξιολόγησής της είναι ότι δυσκολεύεται να εκφραστεί, έχει χαμηλή αυτοπεποίθηση, κάνει λάθη στη γραμματική και σύνταξη όταν παράγει λόγο.

Γενικός διδακτικός στόχος: η άσκηση στην ακρόαση και η καλύτερη ποιότητα προφορικού λόγου του μαθητή.

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι είναι: α) Να αποκτήσει αυτοπεποίθηση και να εκφράζεται ελεύθερα μέσα από γαντόκουκλες, β) Να χρησιμοποιεί σωστά γραμματικά και συντακτικά τις προτάσεις.

Μέθοδος: η βιωματική μάθηση, η διερευνητική μέθοδος και η καθοδηγούμενη εξάσκηση

Στρατηγικές: γνωστικές και επικοινωνιακές.

Μέσα-υλικά είναι: γαντόκουκλες, διάφορα υλικά (πλαστικά φρούτα, αυτοκινητάκια, κούκλες, βιβλίο, ρούχα), κάρτες, πίνακας, μαρκαδόροι χρωματιστοί.

Διάρκεια διδασκαλίας είναι πενήντα λεπτά.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Εισαγωγική δραστηριότητα (5λ)

Ο εκπαιδευτικός δείχνει τα υλικά στη μαθήτριά και της ζητάει να τα ονομάσει και να τα ομαδοποιήσει σε κατηγορίες, λέγοντας φωναχτά αυτό που σκέφτεται. Για παράδειγμα, τα φρούτα μια ομάδα, τα αυτοκινητάκια άλλη, οι κούκλες άλλη και τα ρούχα άλλη. Στη συνέχεια δείχνει α) κάρτες με διάφορες ενέργειες (ρήματα) δηλαδή παιδιά να τρέχουν, να κοιμούνται κτλ., β) κάρτες με ουσιαστικά και γ) κάρτες που απαντάνε στην ερώτηση «πού».

Άμεση διδασκαλία/Μοντελοποίηση (15λ)

Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί σε σειρά τα υλικά και τις κάρτες, λέγοντας δυνατά τον τρόπο σκέψης του και τι επιδιώκει. Εξηγεί ότι πρώτα θα βάλει τα υλικά που απαντάνε στην ερώτηση «Ποιος» και τα τοποθετεί στο μπλε στεφάνι, μετά τις κάρτες που απαντάνε στην ερώτηση «Τί κάνει» (κόκκινο στεφάνι), έπειτα στην ερώτηση «Τι» (κίτρινο στεφάνι) και τέλος στο «Πού» (πράσινο στεφάνι). Με αυτήν τη σειρά θα σχηματίσει μια σωστά γραμματικά και συντακτικά πρόταση. Αναφέρει ότι απαιτείται να έχει στο μυαλό της τα χρώματα με τη σωστή σειρά (μπλε-κόκκινο-κίτρινο-πράσινο). Για παράδειγμα, διαλέγοντας από κάθε στεφάνι δημιουργείται η εξής πρόταση, απαντώντας αντίστοιχα στις ερωτήσεις, ποιος, τι κάνει, τί, πού: Η κούκλα χοροπηδάει με τα χέρια ψηλά πάνω στο τραμπολίνο.

Καθοδηγούμενη μάθηση (10λ)

Η μαθήτριά προσπαθεί να συντάξει προτάσεις, ακολουθώντας το μοτίβο των χρωμάτων. Χρειάζεται να είναι προσεκτική όσον αφορά στις κλίσεις, τα πρόσωπα, τα ρήματα και γενικότερα να τηρεί γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες. Σε περίπτωση λάθους ο εκπαιδευτικός του εξηγεί το σωστό, αφού την ρωτήσει αν είναι οίγουρος για αυτήν την απάντηση και ίσως θέλει κι άλλο χρόνο να το ξανασκεφτεί. Την παροτρύνει και στην αρχή μπορούν να δημιουργήσουν μαζί προτάσεις.

Ανεξάρτητη μάθηση (10λ)

Ο εκπαιδευτικός προσφέρει στο παιδί μια γαντόκουκλα η οποία θα το βοηθήσει να αποκτήσει αυτοπεποίθηση και να μάθει να εκφράζεται ελεύθερα. Η μαθήτριά σχηματίζει προτάσεις μέσα από τη φωνή της κούκλας. Ο εκπαιδευτικός την ενθαρρύνει και τη βοηθάει ελάχιστα.

Δραστηριότητες Ελέγχου (10λ)

Ατομική Δραστηριότητα Ελέγχου

Στον πίνακα υπάρχουν διάσπαρτα μέρη του λόγου που απαντάνε στις ερωτήσεις ποιος, τι κάνει, τί και πού. Η μαθήτριά κυκλώνει με το αντίστοιχο χρώμα τις πιθανές απαντήσεις στο κάθε ερώτημα και συνθέτει προτάσεις. Μπορεί να τις γράψει ή να τις αναφωνήσει. Στο τέλος, συζητάνε τα σωστά-λάθος.

Αυτοαξιολόγηση μαθήτριας:Κυκλώνω την απάντηση

Πόσο καλά έμαθα: 1) Να διαχωρίζω τους όρους των προτάσεων: Πολύ καλά/ Καλά/ Χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια. 2) Να αντιστοιχώ το κάθε χρώμα με την απάντηση στις ερωτήσεις ποιος, τι κάνει, τί, πού: Πολύ καλά / Καλά/ Χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΑΙΔΙΟΥ Β

Το παιδί είναι αγόρι ηλικίας 10 και φοιτά στην Δ' Δημοτικού. Τα στοιχεία αξιολόγησής του μαθητή είναι η καθυστέρηση στην ανάγνωση, παραλείπει λέξεις και δυσκολεύεται στα συμφωνικά συμπλέγματα.

Γενικός διδακτικός στόχος: να διαβάζει με ευχέρεια και ακρίβεια και να κατανοεί το περιεχόμενο των κειμένων

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι είναι: α) Να μειωθεί ο χρόνος ανάγνωσης, β) Να επιτευχθεί εκφραστική μεγαλόφωνη ανάγνωση, γ) Να εκτεθεί σε λεκτικά ερεθίσματα μέσα από συνεχές κείμενο

Στρατηγικές: γνωστικές και οι επικοινωνιακές

Μέθοδοι: η βιωματική μάθηση, η διερευνητική μέθοδος και η καθοδηγούμενη εξάσκηση.

Μέσα-υλικά που θα χρησιμοποιηθούν: ανθολόγιο, χρονόμετρο, κασετοφωνάκι για ηχογράφηση, τετράδιο, μικρόφωνο, κάρτες με λέξεις, η/υ (κατάλληλο λογισμικό ανάγνωσης), παραμύθια. Η διάρκεια διδασκαλίας είναι 50 λεπτά.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

Εισαγωγική δραστηριότητα (5λ)

Ο εκπαιδευτικός δείχνει τις κάρτες με τις λέξεις στο παιδί και τις διαβάζει. Ακολουθεί το παιδί το ίδιο. Μπορούν να τις διαβάζουν και μαζί, αν κάποιες είναι δύσκολες.

Άμεση διδασκαλία/Μοντελοποίηση (15λ)

Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού το παιδί βρίσκει ένα λογισμικό που ανταποκρίνεται στην ηλικία ανάγνωσής του. Το παιδί διαβάζει προτάσεις και ο η/υ του λέει αν την διάβασε σωστά. Μπορεί να επαναλάβει σε περίπτωση λάθους.

Καθοδηγούμενη μάθηση (10λ)

Επιλέγει να διαβάσει κάποιο μικρό απόσπασμα γνωστού παραμυθιού της προτίμησής του, ώστε να του κεντρίσει το ενδιαφέρον. Ο εκπαιδευτικός τον βοηθάει όπου χρειαστεί και σημειώνει τα λάθη του, ώστε να τα συζητήσουν στο τέλος.

Ανεξάρτητη μάθηση (10λ)

Σε αυτό το σημείο, επιλέχθηκε το πρόγραμμα της επαναληπτικής ανάγνωσης και κείμενο από το ανθολόγιο μικρότερης τάξης (87 λέξεων), ώστε να είναι απλό σε περιεχόμενο και λέξεις, αλλά και έως 200 λέξεις που αρμόζει στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Επίσης, με τις λέξεις του κειμένου ευγνωμοσύνη, μικρό, κλαδί, πιάστηκε, γρήγορα, στιγμή, δάγκωσε, περιστέρι, μυρμήγκι, μακριά, θα εξασκηθεί στα συμφωνικά συμπλέγματα, καθώς σημειώνεται δυσκολία σε αυτά στο αρχικό κείμενο. Το παραμύθι του Αισώπου είναι απλό, οικείο και κατανοητό και μπορεί να το κάνει στο μυαλό του μικρές εικόνες για να το καταλάβει καλύτερα. Αρχικά, το παιδί εκτελεί 3-5 αναγνώσεις του κειμένου, ώστε να διαβάζει με ποσοστό ακριβείας >90% των λέξεων. Επαναληπτικές αναγνώσεις μπορούν να γίνουν τόσες, ώστε να μην πραγματοποιούνται καθυστερήσεις και δυσκολίες. Σε αυτό το σημείο σε κατάλληλο τετράδιο μπορούν να σημειωθούν οι χρόνοι διαβάσματος (2^η επανάληψη). Εδώ προσέχει ο εκπαιδευτικός το χρόνο, ώστε να υπάρχει διαφορά και να ενθαρρυνθεί, αλλιώς λειτουργεί αρνητικά και δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια. Εναλλακτικά, μπορούν να ηχογραφηθούν οι αναγνώσεις και να ακουστούν παράλληλα με την παρουσία του κειμένου. Στην 3^η επανάληψη το παιδί μπορεί να διαβάζει ταυτόχρονα με την ηχογράφηση.

Δραστηριότητες Ελέγχου (10λ)

Ατομική Δραστηριότητα Ελέγχου

Το παιδί διαβάζει σε μικρόφωνο τον Αίσωπο και ηχογραφείται. Ακούει στη συνέχεια τη φωνή του και διορθώνει μόνος του πάνω στο κείμενο τα λάθη του. Συζητάει με τον εκπαιδευτικό τυχόν απορίες.

Αυτοαξιολόγηση μαθητή: Κυκλώνω την απάντηση

Πόσο καλά έμαθα: Να διαχωρίζω τους όρους των προτάσεων: Πολύ καλά/ Καλά/ Χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια. Να αντιστοιχώ το κάθε χρώμα με την απάντηση στις ερωτήσεις ποιος, τι κάνει, τί, πού: Πολύ καλά / Καλά/ Χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά το τέλος της διδασκαλίας και στις δύο παρεμβάσεις καταγράψουμε αν επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι, τι πήγε καλά και τι όχι. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να κατανοήσουν ότι κάθε παιδί είναι διαφορετικό και απαιτείται να εφαρμόζεται εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, ώστε να μπορέσει να εξελιχθεί.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2000, 2003)α. *Προφορικός λόγος. Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας*. Βιβλιοτετράδιο μαθητή. Αθήνα:ΟΕΔΒ.

ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (1995, 2000, 2003). *Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας*. Βιβλίο δασκάλου. Αθήνα:ΟΕΔΒ

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ.

Ράλλη, Α. και Παληκαρά, Ο. (επιμ.) (2017). *Αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή, στα παιδιά και τους εφήβους: Θέματα οριοθέτησης, αξιολόγησης και παρέμβασης*. Αθήνα: Gutenberg.

Τζιβινίκου, Σ. (2018). *Αξιολογώ, Σχεδιάζω, Διδάσκω: Αποτελεσματικές παρεμβάσεις στην ανάγνωση και τη γραφή για μαθητές με μαθησιακές και άλλες δυσκολίες*. Θεσσαλονίκη: Α. Στεργίου.

Τζουριάδου, Μ. & Αναγνωστοπούλου, Ε. (2011). *Παιδαγωγικά προγράμματα για παιδιά με δυσκολίες μάθησης*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.

Τσιλιμένη, Τ., Γραϊκος, Ν., Καίσαρης, Λ., & Καπλάνογλου, Μ. (2015). *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Α' και Β' Δημοτικού. Το δελφίνι*. Αθήνα: ΟΕΔΒ, ΥΠ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.